

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 204/2020-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť spoločnosti envilogica s. r. o., IČO 47 590 319, Karpatské námestie 10, Bratislava, zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Paškalom, Záhradnícka 27, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Re 6277/2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti envilogica s. r. o. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Re 6277/2019 p o r u š e n é b o l o .

2. Spoločnosti envilogica s. r. o. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 300 € (slovom tristo eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava I je p o v i n n ý spoločnosti envilogica s. r. o. nahradiť trovy konania v sume 450,28 € (slovom štyristopäťdesiat eur a dvadsaťosem centov) na účet jej právneho zástupcu Mgr. Martina Paškalu, Záhradnícka 27, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania okresného súdu a argumentácia sťažovateľky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 204/2020-10 z 9. júna 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť spoločnosti envilogica s. r. o., IČO 47 590 319, Karpatské námestie 10, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Re 6277/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka podala 22. novembra 2019 na okresnom súde návrh na začatie konania vo veci zápisu zmeny údajov do Obchodného registra Slovenskej republiky (ďalej len „obchodný register“), a to zmeny v osobe spoločníka, jediného konateľa a spoločenskej zmluvy. Sťažovateľka udáva, že nie každý prieťah napĺňa aj ústavné kritériá zbytočného prieťahu, no v jej veci lehota 2 pracovných dní na zápis zmeny podľa § 8 ods. 1 zákona č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obchodnom registri“) od doručenia návrhu a pre prípad odmietnutia zápisu 2 pracovné dni od uplynutia lehoty na vykonanie zápisu (§ 8 ods. 4 zákona o obchodnom registri) bola porušená a konanie ku dňu podania návrhu trvá viac ako 5 mesiacov bez vykonania akéhokoľvek úkonu zo strany súdu, čo považuje sťažovateľka v obdobných veciach za neprípustné. Porušenie základného práva

sťažovateľka okrem iného odôvodnila tým, že nový spoločník nemôže vykonávať pôsobnosť valného zhromaždenia, resp. prijímať iné rozhodnutia, keďže zápis prevodu obchodného podielu má v tomto konkrétnom prípade konštitutívne účinky. Pokiaľ ide o zápis zmeny konateľa, ten má deklaratórny účinok a zápis konateľa v obchodnom registri poskytuje tretím stranám väčšiu mieru právnej istoty. Sťažovateľka si nie je vedomá, že by svojím správaním prispela k prieťahom v konaní, a taktiež nemá vedomosť ani o závažnej prekážke, ktorá by bránila súdu rozhodnúť v zákonnej alebo aspoň primeranej lehote.

3. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp.zn. 1Re/6277/2019 porušil základné právo sťažovateľa, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp.zn. 1Re/6277/2019 sa prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané zadosťučinenie v sume 2.000 €, ktorú je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia v sume 375,24 €, ktorú je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľky

4. Ústavný súd 16. júna 2020 vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní okresného súdu sp. zn. 1 SprV 626/2020 z 22. júna 2020 (ďalej len „vyjadrenie okresného súdu“) predseda súdu po chronológii vykonaných úkonov k meritu uviedol, že sa mu sťažnosť sťažovateľky javí opodstatnená. Okresný súd v napadnutom konaní od doručenia návrhu sťažovateľkou 22. novembra 2019 do 18. júna 2020 nevykonal žiaden procesný úkon. Okresný súd nekonal plynule najmä z dôvodu enormnej zaťaženia obchodného registra vedeného pri okresnom súde,

ktorú sčasti zapríčinila aj novelizovaná právna úprava v oblasti povinného zápisu pre podnikateľské subjekty, ktorá „*vôbec nerozlišuje samostatné podania zápisu konečného užívateľa výhod s ostatnými návrhmi*“. Poverená vyššia súdna účastníčka musela v súvislosti s epidemiologickou situáciou vyvolanou šírením ochorenia „COVID-19“ čerpať OČR a v súčasnosti je práceneschopná. Dňa 18. júna 2020 bola vec vybavená zastupujúcou vyššou súdnou úradníčkou. Predseda okresného súdu zároveň požiadal ústavný súd o zohľadnenie uvedených skutočností pri prípadnom priznávaní výšky finančného zadosťučinenia a takisto súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

5. Ústavný súd listom z 1. júla 2020 zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľky vyjadrenie okresného súdu na vedomie s možnosťou vyjadriť sa. Právny zástupca sťažovateľky sa nevyjadril.

6. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa § 122 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa jej práv (pozri napr. II. ÚS 26/95). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

12. Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Ústavný súd nie je súčasťou súdnej sústavy a neprislúcha mu právo dozoru nad rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Do rozhodovacej činnosti súdov je v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd oprávnený zasiahnuť iba vtedy, ak boli ich konaním alebo nadväzujúcim rozhodnutím porušené ústavou zaručené základné práva a slobody sťažovateľa.

14. Prieťahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrazový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktoré v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplynúť, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

15. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 272/04). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07)]. Naostatok aj ESLP vo svojich

rozhodnutiach (rozsudok ESLP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESLP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESLP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez prietáhov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

16. Pokiaľ ide o zložitosť prípadu, už samotná lehota dvoch pracovných dní na zápis zmeny v obchodnom registri naznačuje zníženú náročnosť na vybavenie takéhoto úkonu súdu. Konanie vo veci zápisu zmeny údajov do obchodného registra podľa § 278 písm. a) zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax okresného súdu.

17. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v súdnom konaní ústavný súd nezistil na strane sťažovateľky žiadne okolnosti, ktoré by sa podpísali na prietahovom postupe okresného súdu v napadnutom konaní.

18. Ústavný súd zisťoval, či a v akej miere participoval okresný súd svojím postupom na porušení základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

19. Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a z vyjadrenia odporcu zistil, že okresný súd od podania návrhu sťažovateľkou 22. novembra 2019 zostal nečinný do 18. júna 2020, keď došlo ku konečnému vybaveniu veci. Uvedený prietah okresného súdu trval približne 7 mesiacov.

20. Návrh sťažovateľky podaný na okresnom súde predstavoval jednoduchú, resp. bežnú agendu a sťažovateľka sa o nečinnosť súdu svojím konaním nijako nezapríčinila. Napriek tomu okresný súd vec vybavoval 7 mesiacov, hoci zákonodarca kvalifikovaným spôsobom (v zákonnej právnej norme) explicitne vyjadril predstavu

o časovom rozsahu, v rámci ktorého je konajúci súd povinný zmenu zápisu údajov v obchodnom registri vykonať. Takúto dĺžku konania ústavný súd považuje – berúc do úvahy aj ostatné kritériá posúdenia nečinnosti súdu – za neprimeranú. Vzhľadom na tento záver ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

21. Na margo vyjadrenia predsedu súdu a v kontexte okolností veci ústavný súd akcentuje, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu (neprítomnosť vyššej súdnej úradníčky) nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 55/02, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03, III. ÚS 399/2011). Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezjavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06, rovnako tak aj Ústavný súd Českej republiky IV. ÚS 392/2005, IV. ÚS 358/1998).

22. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod IV odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (výrok 1).

23. Vzhľadom na skutočnosť, že vec sťažovateľky bola okresným súdom vybavená, resp. že konanie bolo ukončené, ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby konal bez zbytočných prietahov (§ 133 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

26. Sťažovateľka požiadala o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 2 000 €. Nečinnosť okresného súdu v trvaní 7 mesiacov znemožnila novému spoločníkovi vykonávať pôsobnosť valného zhromaždenia, a teda prijímať rozhodnutia z dôvodu konštitutívneho účinku zápisu prevodu (v tomto konkrétnom prípade). Z tohto dôvodu ústavný súd považuje deklaráciu porušenia základného práva sťažovateľky za nedostatočnú.

27. Vzhľadom na dĺžku prieťahu v napadnutom konaní a vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020), priznal ústavný súd v popísanej situácii sťažovateľke sumu primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 300 €, ktorú považoval vzhľadom na okolnosti veci za primeranú, a vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel (výrok 2 a 4). Ústavný súd poznamenáva, že cieľom inštitútu primeraného finančného zadosťučinenia nie je reparácia prípadnej majetkovej ujmy.

28. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

29. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom, pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020, a to prevzatia a prípravy zastupovania vrátane prvej porady a z písomného podania sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 1/6 z výpočtového základu zo sumy 1 062 €, čo za jeden úkon právnej služby predstavuje odmenu v sume 177 € a 10,62 € režijný paušál, teda v celkovej súhrnnej sume 375,24 €; spolu s DPH 450,28 €. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

30. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. septembra 2020

Martin Vernarský
predseda senátu